

“TARİHE NOT” DEFTERİM

ADİYAMAN

KAŞKÖY ORTAOKULU

7 – A SINIFI

SOSYAL BİLGİLER DERSİ

TARİHE NOT DEFTERİ

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ

- Oğuzların **Kayı Boyu'na** mensup olan Osmanlılar, 13.yüzyılda tüm Asya'yı kavuran Moğol istilasından kaçan beyliklerdendir. İlk olarak Ankara **Karacadağ'a** yerleşen Kayılar, daha sonra Anadolu Selçukluları tarafından Söğüt uç beyi olarak **Söğüt ve Domaniç** çevresine yerleştirilirler. Ertuğrul Gazi'nin ölümüyle başa geçen Osman Bey 1299'da aşireti beyliğe çevirir.

OSMANLI BEYLİĞİ'NİN KISA SÜREDE GÜÇLENMESİNİN SEBEPLERİ

- ✚ Coğrafi konumun genişlemeye uygun olması
- ✚ Merkezîyetçi devlet anlayışının benimsenmesi
- ✚ Bizans'ın ve Balkanların karışıklık içinde olması
- ✚ Yetenekli padişahların iş başına gelmesi
- ✚ Adaletli bir yönetimin uygulanması
- ✚ Batı yönündeki ilerleme politikası
- ✚ Planlı iskân politikasının uygulanması
- ✚ Gaza anlayışı ile hareket edilerek diğer beyliklerin aralarındaki mücadeleye katılmayıp onların desteğini alması
- ✚ Sürekli doğudan gelen Türkmen göçleriyle nüfusunun ve askerî gücünün artması
- ✚ Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in Ahi Şeyhi Edebali'nin kızıyla evlenmesi, böylece Ahilerin desteğini sağlaması

OSMAN BEY

- Osman Bey 1299'da bağımsızlığını ilan ederek Osmanlı Devleti'ni kurdu.
- Bizans'a karşı Koyunhisar Savaşı'nı (1302) kazandı(İlk Osmanlı Bizans Savaşı)
- 1288'de Karacahisar'ı fethetti. Ardından Bizans tekfurlarından İnegöl, Bilecik, Yarhisar ve Yenişehir'i aldı.
- Bakır madeninden ilk Osmanlı parasını "mangır"ı bastırdı.
- Başkenti **Bilecik**'e taşıdı.

ORHAN BEY

- Orhan Bey **Bursa**'yı fethederek başkent yapmıştır.(1326)
- Orhan Bey 1329'da Bizans'la yaptığı Palekanon (Maltepe) Savaşı' nı kazanmış ve İznik'i almıştır (1330).
- 1345'te Karesioğulları Osmanlı Devleti'ne katılmıştır. Karesioğulları'nın donanması, Osmanlı Devleti donanmasının temelini oluşturdu.
- Osmanlı Devleti Bizans'ı Bulgar ve Sırp işgaline karşı koruduğundan Bizans Devleti ödül olarak Çimpe Kalesi'ni Osmanlı Devleti'ne vermiştir. (1353).
- Çimpe Kalesinin alınmasıyla ilk kez Rumeli'ye geçilmiştir.

*Yaya ve müselleme adıyla ilk düzenli ordu kuruldu

*Ele geçirilen yerlere kadı ve subaşlar atandı.

*İlk kez divan teşkilatı kuruldu.

*İlk kez vezir atandı.

*İznik'te ilk medrese açıldı.

*Karamürsel'de ilk kez tersane kuruldu.

I.MURAT

- Bizans ve Bulgarlara karşı yapılan Sazlıdere Savaşı kazanıldı ve Edirne fethedildi (1363). **Edirne** başkent yapıldı.
- Haçlılarla Sırp Sındığı Savaşı (1364) yapıldı. Osmanlı Devleti'nin Haçlılarla yaptığı ilk savaştır. Haçlılar yenildi.
- 1371 Çirmen Savaşı ile Bulgar ve Sırp krallarını yendi.
- Germiyanogulları'ndan çeyiz olarak Kütahya ve Simav dolayları alındı. Hamitoğulları'ndan para karşılığında Akşehir, Yalvaç, Beyşehir, Isparta ve Seydişehir dolayları satın alındı.
- Haçlı ordusu ile I. Kosova Savaşı (1389) yapıldı. Haçlı ordusunu Osmanlı Devleti I. Kosova Savaşı'nda mağlup etti Haçlı ordusu ile yapılan ilk büyük meydan savaşı kazanıldı. I. Murat savaş sonrası bir Sırp tarafından şehit edildi.

*İlk kez Acemi oğlanlar Ocağı kuruldu.

*Yeniçeri Ocağı ve Topçu Ocağı kuruldu.

*İlk kez Tımar Sistemi uygulandı .

*Tımarlı Sipahiler oluşturuldu

YILDIRIM BEYAZİD

- İstanbul iki kez kuşatıldı. Ancak başarılı olamadı.
- Bizans'ın Haçlılardan yardım istemesi üzerine İstanbul kuşatması kaldırıldı ve Niğbolu Savaşı yapıldı, savaş kazanıldı (1396).

UYARI: Bu savaş sonunda Mısır'da bulunan Abbasi Halifesi I. Mütevekkil, Yıldırım Bayezid'e gönderdiği mektupta ona "**Sultan-ı İklîm Rum**" diye hitap etmiştir.

- İkinci İstanbul kuşatması sırasında Boğaz'ın Anadolu yakasına **Anadolu Hisarı** (Güzelcehisar) yapıldı.
- **1402 yılında Ankara Savaşı** meydana gelmiştir. Yıldırım Beyazid ile Timur ordusunun karşı karşıya gelmesi sonucunda beklenilmeyen bir bozgun olmuş ve savaşın seyri değişmiştir. Ankara bozgunu sonucunda Yıldırım Bayezid esir düşmüştür.

Anadolu'da siyasi birlik bozuldu ve **FETRET DÖNEMİ** başladı.

FETRET DEVRİ (1402 - 1413)

Yıldırım Beyazıt'ın 4 oğlu arasında Ankara Savaşı'ndan sonra taht mücadeleleri başladı.

- SÜLEYMAN ÇELEBİ
- MEHMET ÇELEBİ
- MUSA ÇELEBİ
- İSA ÇELEBİ

1412'den 1413 yılına kadar süren kardeşlerin mücadelesini

ÇELEBİ MEHMET kazandı ve Osmanlının yeni padişahı oldu.

I.(ÇELEBİ) MEHMET (1413 - 1421)

- Kardeşler arasındaki taht mücadelesine son veren Çelebi Mehmet, devleti yıkılmaktan kurtarmıştır. Bu nedenle devletin **ikinci kurucusu** sayılır.
- Venediklilerle **ilk deniz savaşı** yapılmıştır. Osmanlı kaybetmiştir.
- Eflak Beyi'ni yenerek bu beyliği hâkimiyeti altına aldı ve vergiye bağladı.
- Şeyh Bedrettin isyanını bastırdı.

II. MURAT (1421 -1451)

- İstanbul'u kuşatan ikinci Osmanlı padişahıdır.
- Avrupalıların haçlı ordusunu oluşturmasını engellemek amacıyla
- Edirne - Segedin Antlaşması'nı imzaladı (1444).
- Tahtı oğlu II. Mehmet'e bırakan II. Murat Haçlı birliği kurulunca tekrar tahta geçti. 1444 Varna Savaşı'nda haçlıları yendi
- 1448 yılında Haçlılarla yapılan **II.Kosova Savaşı** kazandı.

*Türk hakimiyeti Balkanlarda kesinleşti.

*Haçlılar, Türkler için tehlike olmaktan çıktı.

*Avrupalıların, Türkleri Balkanlar'dan atma ümidi sona erdi.

*Türkler, Avrupa karşısında taarruza; Avrupalılar ise savunmaya geçti.

Uç Beyliği Nedir: Anadolu'da kurulan Türk devletlerinin sınırlarını muhafaza eden ve yapacakları akınlarla diğer devletleri yıpratma vazifesi gören yarı bağımsız beyliklerdir. Osmanlı Devleti Bizans İmparatorluğu sınırlarında bir uç beyliği olarak kuruldu. Bu nedenle ülke toprakları ilk zamanlarda Bizans topraklarına doğru genişledi.

Gaza ve Cihat Nedir: İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş.

İskân Politikası Nedir: İskân, “insanları bir yere yerleştirme, yurtlandırma”

anlamına gelir. İskân politikası, Osmanlının fethettiği yerlere konargöçer yaşayan Türkmenleri yerleştirme politikasıdır. İskânın politikasının asıl amacı fethedilen yerleri Türkleştirmek, İslamlaştırmak ve böylece kalıcı olmaktır.

Sancağa Çıkma Nedir: Padişah adayı şehzadeler, yetişmeleri için sancaklara gönderilirlerdi. Buna "Sancağa Çıkma" denilirdi. Devlet yönetiminde tecrübe kazanmaları için gittikleri sancaklarda yanlarına "Lala" adı verilen tecrübeli devlet adamları verilir.

Merkezi Otorite Nedir: Devletin ülkeyi yönetme gücüdür. I.Murad döneminde “Ülke padişah ve oğullarındır.” Fatih Sultan Mehmed döneminde “Ülke padişahındır.” anlayışı merkezi otoriteyi gösterir.

İstimalet Politikası Nedir: Fethedilen yerlerdeki gayrimüslim halkı Osmanlı yönetimine ısındırmak amacıyla uygulanan “hoşgörü” politikasıdır. Osmanlı, gayrimüslim halkı dinî inanç, dil ve yaşayış biçiminde serbest bıraktı. Asla Müslüman olmaları için zorlamadığı gibi onların can ve mal güvenliğini de sağladı.

OSMANLI DEVLETİNDE TOPLUMSAL YAPI

Osmanlı Devleti'nde toplumsal yapı idari, dini ve meslek açısından olmak üzere üç gruptan oluşmaktaydı.

İDARİ AÇIDAN

DİNİ AÇIDAN

MESLEKİ AÇIDAN

Yönetilenler (Halk – Reaya)

Yönetenler

Saray Halkı: Padişah ve ailesidir.

Seyfiye: yönetim görevinin üst sınıfıdır. Vezirler, Beylerbeyi, Sancakbeyleri...

İlmiye: Eğitim, adalet ve fetva işlerini gerçekleştirirler. Kazasker, Şeyhülislam, kadılar ve müderrisler...

Kalemiye: devletin yazışma işlerini, dışişleri ve maliye işlerini üstlenen sınıftır. Defterdar, Nişancı, Reisülküttap...

Divân-ı Hümâyûn Üyeleri

Sadrazam (Vezîriâzam)

Padişahın mutlak vekiliydi ve padişahın mührünü taşırdı. Padişah adına devletin iç ve dış siyasetini yürütür ve politikalar geliştirdi.

Kubbealtı Vezirleri

Devlet işlerinde sadrazama yardımcı olurdu. İlk vezir tayini Orhan Bey döneminde yapılmıştır.

Nişancı

Padişah fermanlarına tuğra çekmek, arazi kayıtlarını (tahrir) tutmak, Divânda örfi hukuk hakkında bilgi vermek görevleri arasındaydı.

Defterdar

Mali işlerle ilgilendirildi. Sınırların genişlemesiyle Anadolu ve Rumeli defterdarı olmak üzere sayıları ikiye çıkmıştır.

Kazasker

Divândaki şeri davalar ile kadı ve müderrislerin tayin ve terfi işlerine bakmakla görevliydi. Anadolu ve Rumeli olarak sayıları ikiye çıktı.

Kaptanıderya

Donanmadan sorumluydu. XVI. yüzyılda donanma komutanı olarak Divân üyesi olmuştur.

Yeniçeri Ağası

Vezir rütbesine sahip olan yeniçeri ağası, Divân toplantılarına katılarak yeniçeriler hakkında bilgi verirdi. İstanbul'un güvenliğinden de sorumluydu.

Osmanlı Ordusu

Kara Kuvvetleri

Deniz Kuvvetleri

Donanma

Kapıkulu Askerleri

Eyalet Askerleri

Yardımcı Kuvvetler

Bağlı Beylik ve Devletlerin Gönderdiği Kuvvetler

Kapıkulu Piyadeleri

Kapıkulu Süvarileri

Tımarlı Sipahiler

Diğer Kuvvetler

Acemi Ocağı
Yeniçeriler
Cebeciler
Topçular
Top Arabacıları
Lağımçılar
Humbaracılar

Sipahiler
Silahtarlar
Sağ Ulufeciler
Sol Ulufeciler
Sağ Garipler
Sol Garipler

Yaya ve Müsellemeler
Akıncılar
Deliler
Beşliler
Gönüllüler
Azaplar

OSMANLI DEVLETİ YÜKSELME

Osmanlı Fetihlerinin Kalıcı Olmasında Etkili Olan Bazı Teşkilatlar

Abdalân-ı Rum

Fethedilecek bölgeye askerlerden önce insanların gönüllerini kazanmaya çalışan kişiler giderdi. Gönüllü olarak giden bu insanlara derviş de denirdi.

Ahiyân-ı Rum

Esnaf birliği olan Ahilik teşkilatının yapılan fetihlerde ve toplumda birliğin sağlanmasında önemli katkıları olmuştur. Ahilik ahlakla zanaatın ahenkli bir birleşimi olan teşkilâttir.

Baciyân-ı Rum

Ahiliğin kurucusu Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı tarafından oluşturulmuştur. Anadolu kadınlarını, gerektiğinde düşmanlara karşı vatan savunması için örgütlenmesini sağlamıştır.

Gaziyân-ı Rum

Türklerde gaza ve cihat ruhu ile hareket eden ve vatan uğruna canını bile vermekten çekinmeyen kahramanlara Gaziyân-ı Rum da denilmektedir.

FATİH SULTAN MEHMET

II. Mehmed yani **Fatih Sultan Mehmed** iki kez tahta çıkmış bir padişah'tır.

Küçük yaştan itibaren iyi bir **eğitim** almış; **bilime** önem vermiştir.

"Avni" lakabıyla şiirler yazacak kadar edebiyat bilgisine sahip bir şairdir.

Farsça, Arapça, Yunanca, Sırpça, Slavca ve İtalyancayı öğrendiği bilinmektedir.

II. Mehmed

İlkinde **on iki yaşında** bir çocuk; ikincisinde **on dokuz yaşında** bir gençtir.

Çeşitli **bilimleri** tahsil için hoca tayin edip her gün belli saatte ders dinlediği söylenir.

Topların tasarımını yapacak kadar **matematik** ve **mühendislik** bilgisine sahiptir.

İstanbul'un fethini gerçekleştirerek **"Fatih"** unvanını almıştır.

İstanbul'un Fethi'nin Nedenleri

İstanbul'un Fethi 1453

Bizans İmparatorluğu'nun Osmanlı şehzadelerini ve Anadolu beylerini Osmanlı aleyhine kışkırtması

İstanbul'un Hristiyanlığın Ortodoks mezhebinin merkezi konumunda olması

İstanbul'un kara ve deniz ticaret yolları üzerinde önemli konuma sahip olması

Bizans İmparatorluğu'nun Avrupa devletlerini Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtması

Osmanlı Devleti'nin Anadolu ve Rumeli toprakları arasındaki bağlantıyı sağlamak istemesi

Hiz. Muhammed'in "İstanbul elbette fetholunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan, onu fetheden asker ne güzel askerdir." hadisi

Fetih İçin Yapılan Hazırlıklar

- Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırdı.
- 400 parçalık bir donanma oluşturdu.
- Bizans'a Avrupa'dan yardım gelmesini engellemek için bazı Avrupa ülkeleri ile anlaşmalar yaptı.
- Şahi adı verilen büyük toplar döktürüldü.
- Surlara yaklaşmak için tekerlekli kuleler yapıldı.

Bizans'ın Savunma İçin Yaptığı Hazırlıklar

- Surları tamir etti.
- Avrupa'dan yardım istedi.
- Osmanlı donanmasını engellemek için Haliç'in girişini kalın zincirler ve eski gemiler ile kapattı.

İstanbul'un Fethi'nin Türk Tarihi Açısından Sonuçları

Osmanlı Devleti toprak bütünlüğünü sağladı.

II. Mehmet "Fatih" unvanını aldı.

İstanbul'un fethi ile Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan ticaret yolları ve İpek Yolu'nun Avrupa'ya açılan önemli bir limanı ele geçirildi.

Osmanlı Devleti için Kuruluş Dönemi sona erdi.

İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti oldu.

Yükselme Dönemi başladı.

İstanbul'un Fethi'nin Dünya Tarihi Açısından Sonuçları

Bizans İmparatorluğu yıkıldı.

Ticaret yollarının Osmanlı Devleti'nin eline geçmesi coğrafi keşiflerin başlamasında etkili oldu.

Orta Çağ sona erdi ve Yeni Çağ başladı.

Kale ve surların top gülleleriyle yıkılacağı anlaşıldı. Bu durum Avrupa'da derebeylik rejiminin gücünü kaybetmesine neden oldu.

Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.

İstanbul'daki bilgin ve sanatçılar İtalya'ya giderek Rönesans Dönemi'nin başlamasına katkı sağladılar.

FATİH SULTAN MEHMET DÖNEMİ DİĞER GELİŞMELER

- ✚ Balkanlarda Sırbistan, Bosna-Hersek, Arnavutluk,Eflak,Boğdan ve Mora gibi yerleri almıştır.
- ✚ Karadeniz’de Amasra,Trabzon, Sinop ve Kırım’ı alarak Karadeniz’i Türk gölü haline getirmiştir.
- ✚ Anadolu’da Karamanoğulları ile mücadele etmiş ve onlardan Konya ve Karaman’ı almıştır.
- ✚ Akkoyunlu Devleti ile Otlukbeli Savaşı’nı yapmıştır. (1473)
- ✚ Ege’de Taşoz, Eğriboz, Limni, Midilli ve Bozcaada adalarını ele geçirmiştir.
- ✚ Sahnı Seman Medreselerini açmıştır.
- ✚ İlk altın Osmanlı parasını bastırmıştı.

II.BEYAZİD

- Kardeşi Cem Sultan II. Bayezid’in hükümdarlığını kabul etmeyip isyan etti.
- Cem Sultan’ın isyanı ve Avrupa’ya sığınması fetih hareketlerinin durmasına sebep oldu.
- Daha çok, fethedilen yerlerdeki hâkimiyeti sağlamlaştırmakla uğraştı.
- Osmanlı tersanelerini de güçlendirdi. Karadeniz’de Kili ve Akkerman Kalesi’ni ele geçirmiştir.

YAVUZ SULTAN SELİM

- Diğer Osmanlı padişahlarından farklı olarak fetih yönünü doğuya çevirdi. İlk seferini İran’daki Safevi Devleti üzerine yaptı. 1514 yılında Safevilerle yapılan **Çaldıran Savaşı’nı** Osmanlı Devleti kazandı. Böylece Safevi tehlikesi bir süre için ortadan kalktı.
- Yavuz’un Çaldıran Savaşı öncesi Dulkadiroğlularından istediği yardım reddedilmişti. Yavuz, Çaldıran zaferinden sonra 1515 yılında Dulkadiroğlularını yendi ve bu beylik yıkıldı **Turnadağ Savaşı** sonunda Maraş, Mardin, Elbistan ve Diyarbakır Osmanlı topraklarına katıldı. **Turnadağ Savaşı ile Anadolu’daki siyasi birlik sağlanmış oldu.**
- Memlûklerin Şah İsmail ile ittifak yapması ve I. Selim’in Baharat yolunu ele geçirme isteği üzerine Osmanlı ordusu 1516’da Mısır seferine çıktı. Osmanlı Devleti **1516’da Mercidabık ve 1517’de Ridaniye Savaşı’nda** Memlûk ordusunu yendi. Böylece Mısır toprakları Osmanlı Devleti’ne katıldı. Baharat yolunun önemli bir bölümü Türklerin eline geçti.
- Hazreti Muhammed ve yakınlarının eşyalarından oluşan Kutsal Emanetler, İstanbul’a getirildi
- Mısır Seferinden sonra **Halifelik Osmanlı Devleti’ne geçti.**

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN

- Osmanlı Devleti'nde **46 yıl ile en uzun süre** tahtta kalan padişah'tır.
- Adaleti ve yaptığı kanunlar sayesinde "Kanuni" unvanını almayı hak etti. Döneminde Osmanlı Devleti hem doğuda hem de batıda güçlü bir konuma geldi.
- Orta Avrupa'nın kilidi durumundaki **Belgrad** onun zamanında alındı.
- Mohaç Meydan Savaşı'nda Macarları yenerek Orta Avrupa'da Osmanlı hâkimiyetini pekiştirdi.
- Alman İmparatoru Şarken'e karşı Fransa Kralı I. Fransuva'yı destekleyerek Fransa'ya **ayrıcılıklar (kapitülasyonlar)** verdi.
- **Viyana** kuşatıldı ancak ağır kış şartlarının da etkisiyle sonuç alamadı.
- Doğuda İran'a karşı üç sefer düzenledi.
- Akdeniz'de hâkimiyeti sağlamak için önemli olan Rodos Adası alındı.
- Barbaros Hayreddin Paşa Preveze Deniz Savaşı'nda Haçlı donanmasını yenerek Akdeniz'de üstünlüğün Osmanlı Devleti'ne geçmesini sağladı.
- Ömrünün çoğu seferlerde geçti ve Zigetvar Seferi sırasında vefat etti.

DENİZLERDEKİ FETİHLER

- Orhan Bey zamanında Karesioğulları Beyliği'nin Osmanlı Devleti'ne bağlanması ile denizcilik faaliyetleri başlamıştır.
- Osmanlı Devleti ilk donanmaya Orhan Bey Dönemi'nde sahip olmuş, ilk tersane I. Beyazid tarafından Gelibolu'da yaptırılmıştır.
- Osmanlı Devleti Akdeniz ve Karadeniz hâkimiyeti için Venedik ve Cenevizlilerle mücadele etmiştir.
- Osmanlı Devleti ilk deniz savaşını Çelebi Mehmed Dönemi'nde Venedikliler ile yapmış, ancak başarılı olamamıştır.
- Fatih Sultan Mehmet İstanbul ve çevresinin güvenliğini sağlamak için öncelikle
- Karadeniz ve Ege Denizi'nde hâkimiyet kurmak istemiştir. Bu amaçla Ege Denizi'nde İmroz, Limni, Bozcaada, Midilli
- Karadeniz'de Amasra, Sinop, Trabzon ve Kırım'ı fethetmiştir. **Karadeniz böylece bir Türk gölü haline gelmiştir.**
- Osmanlı fetih politikası, denizlerde de önemli yer teşkil etmiştir. Avrupalıların Kızıl Sakal lakabını verdikleri Barbaros ile kardeşi Oruç Reis, Akdeniz'de korsanlık yaparak ün kazanmışlardı. Kanuni Sultan Süleyman, Cezayir'i fetheden Barbaros'u İstanbul'a çağırarak Osmanlı donanmasının başına getirdi.
- Barbaros Hayrettin Paşa'nın Osmanlı hizmetine girmesinden sonra Osmanlı Devleti karalarda olduğu gibi denizlerde de büyük bir güç hâline geldi.

Preveze Deniz Zaferi

- Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'de etkisinin artması orada ticareti elinde tutan ülkeleri rahatsız etti. Bu ülkeler Osmanlı Devleti'ne karşı Haçlı donanması oluşturdular.
- Bu donanmanın başına Andrea Doria (Andre Dorya) getirildi.
- Türk donanmasının başında da Barbaros Hayrettin Paşa vardı.
- İki donanma 1538'de Preveze'de karşı karşıya geldi. Osmanlı donanması Haçlı donanmasını bozguna uğrattı.
- Bu zaferin kazanılmasında Turan taktığının (hilâl taktığı) deniz savaşında da uygulanması etkili oldu.

Preveze Deniz Savaşı'ndan sonra Akdeniz Türk egemenliği sağlandı.

NOT: Günümüzde Preveze Deniz Zaferi'nin yıl dönümü olan **28 Eylül her yıl Türk Denizcilik Günü** olarak kutlanmaktadır.

Kıbrısın Fethi

- Osmanlı Devleti, Doğu Akdeniz'e egemen olmak, Anadolu, Mısır ve Suriye arasındaki deniz yolu ticaretinin güvenliğini sağlamak, Anadolu'nun güney kıyılarının güvenliğini sağlamak için Kıbrıs üzerine sefere çıktı.
- Osmanlı Devleti, 1571 yılında Kıbrıs'ı fethederek Osmanlı topraklarına kattı.
- Akdeniz'de önemli bir üs durumundaki Kıbrıs, Venediklilerin elinde bulunuyordu.

İnebahtı Deniz Savaşı

- Osmanlı Devleti, Kıbrıs'ı ele geçirince Haçlı donanması Kıbrıs'ın öcünü almak istedi. Osmanlı Donanması ile Haçlı donanması 1571'de İnebahtı'da karşılaştı.
- Haçlı donanması İnebahtı'da Osmanlı donanmasını yaktı

AVRUPA'DA UYANIŞ

COĞRAFİ KEŞİFLER

Coğrafi Keşiflerin Nedenleri

İpek ve Baharat yollarının Müslümanların kontrolünde olması	01	02	Doğu'nun zenginliklerine ulaşabilecek yeni yollar bulma isteği
İpek ve baharat gibi ürünlerin Avrupa'da yüksek fiyatla satılması	03	04	Tükenen altın madenlerinin altın ihtiyacını ortaya çıkarması
Avrupa'da kâğıt kullanımının artması ve coğrafya bilgisinin ilerlemesi	05	06	Gemicilik tekniğinin gelişmesiyle sağlam gemilerin yapılması
Papanın ve kralların denizcileri desteklemesi	07	08	Papa'nın ve kralların Hristiyanlığı yayma isteği

Bartolomeu Dias
(Bartelmi Diyaz)

Afrika'nın güney ucuna ulaşarak Ümit Burnu'nu keşfetti (1487).

Vasco da Gama
(Vasko dö Gama)

Ümit Burnu'nu dolaşarak Hindistan'a ulaşan ilk Avrupalı denizci oldu (1498).

Kristof Colomb
(Kıristof Kolomb)

Amerika kıtasına ulaştı ancak burayı Hint adaları zannetti (1492). Amerigo Vespuçi (Ameriko Vespuçi) adlı denizci buranın yeni bir kıta olduğunu açıkladı (1507).

Magellan
(Macellan)

1519'da başladığı dünya turu ölümünün ardından yardımcısı Del Kano tarafından tamamlandı (1522). Böylece Dünya'nın yuvarlak olduğu kanıtlandı.

❖ Avrupa yeni ticaret yolları keşfetti.
❖ Dünya'nın düz değil yuvarlak olduğu kanıtlandı.
❖ Dünya'nın düz olduğunu iddia eden kiliseye duyulan güven azaldı.
❖ Coğrafi keşifler sonucunda Amerika, Avustralya, Antarktika keşfedildi.
❖ Osmanlı'nın elindeki ticaret yolları önemini kaybetti.
❖ Hristiyanlık keşfedilen yerlerde yayıldı.
❖ Keşfedilen yerlerdeki yer altı ve yer üstü kaynakları Avrupa'ya taşındı.
❖ Afrika'nın yerli halkı köle olarak çalıştırılmak üzere Avrupa'ya ve Amerika'ya götürüldü.
❖ Sömürgecilik başladı. Bu durum Avrupa'nın zenginleşmesini sağladı.
❖ Burjuva sınıfı ortaya çıktı.
❖ Rönesans ve Reform gibi gelişmelere neden oldu.
❖ Ticaretle uğraşan ve zenginleşen Avrupa kültür ve sanat hareketlerini destekledi.

COĞRAFİ KEŞİFLERİN
SONUÇLARI

RÖNESANS

- XVI. yüzyıl ortasında İtalya'da başlayıp sonra Batı Avrupa ülkelerine yayılan, edebiyat, sanat ve bilim alanındaki gelişmelerin yaşandığı döneme **Rönesans** adı verilir. Kelime anlamı "yeniden doğuş"tur.
- Coğrafi keşifler sonucu öğrenilen bilgilerin kilise ve din görevlilerine duyulan güveni sarsması özgür düşünce ortamını güçlendirdi.
- Gerçeğe akılla ulaşılabileceği düşüncesi gelişti, deney ve gözleme dayalı araştırmalar yaygınlaştı.
- Rönesans ile Avrupa'da farklı alanlarda birçok gelişme yaşandı. İnsana ve insan aklına önem veren **hümanizm** akımı ortaya çıktı.
- Avrupa'da edebiyat ve sanattan zevk alan yeni bir sınıf ortaya çıktı.(**Mesen Sınıfı**)
- Orta Çağ Avrupası'nda egemen olan skolastik düşünce yıkıldı, deney ve gözleme dayanan pozitif düşünce gelişti. Reform hareketlerinin doğmasını sağladı.
- Rönesans Dönemi'nde pek çok sanatçı, yazar ve bilim insanı yetişti: Da Vinci; ressam, heykeltıraş, mucit, müzisyen ve mimardı. Ünlü yazarlar Dante (Dante), Machiavelli (Makyavelli), Shakespeare (Şekspir), Montaigne (Monteyn), Cervantes (Servantes), mimaride Michelangelo (Mikelanj), ressam Dürer (Dürer), bilimde Copernicus (Kopernik) Rönesans'ı temsil ettiler.

REFORM

- XVI. yüzyılda Avrupa'nın çeşitli ülkelerindeki Katolik Kilisesi'nde yapılan yenilik hareketine Reform adı verilir. Reform hareketleri ilk olarak **Almanya**'da başlayıp daha sonra tüm Avrupa'ya yayıldı.
- Kilise, zenginleşti ve güçlendi. Kilise, insanlara "endüljans" satın alırlarsa günahlarının affedileceğini söylüyordu. Matbaanın gelişmesiyle İncil çok sayıda basıldı ve halk, İncil'i okuyunca kilisenin her söylediğinin gerçek olmadığını anladı.
- Reform hareketlerinin başlamasında öncü olan **Martin Luther**'dir (Martin Luter). Luther, Katolik Kilisesi'nin fikirlerine özellikle endüljans meselesine karşı çıkıyordu.
- Reform hareketleri ile Avrupa'da mezhep birliği bozuldu.
- Katolik ve Ortodoks mezheplerinin yanında yeni mezhepler ortaya çıktı.(Protestanlık, Kalvenizm, Anglikanizm)
- Kilisenin mal ve topraklarına el konuldu.
- Kiliseye ve din adamlarına duyulan güven azaldı.
- Skolastik düşünce önemini kaybetti.
- Okullar, kilisenin elinden alınarak eğitimde laik sisteme geçildi.
- Katolik Kilisesi, kendini düzeltmek zorunda kaldı ve yenilikler yaptı.

AYDINLANMA ÇAĞI

- Her konuda akla öncelik tanıyan düşünce sisteminin etkisi ile XVII ve XVIII. yüzyıllarda Avrupa’da, bilimde ve felsefede büyük gelişmelerin başladığı döneme Aydınlanma Çağı denir.
- Bu döneme **Akıl Çağı** da denmektedir çünkü skolastik düşünce yerini özgür ve bilimsel düşünceye bıraktı.
- Deney ve gözleme dayanan bilim dallarında büyük gelişmeler yaşandı.
- Avrupa’da yaşanan bilim ve teknik alanındaki gelişmelerle Sanayi İnkılabının temeli atıldı.

SANAYİ İNKILABI

- 18. yüzyılda ilk olarak İngiltere’de başlayan Sanayi İnkılabı daha sonra diğer Avrupa ülkelerine de yayıldı.
- Kas gücünün yerini makinalar aldı. Kol gücünden makine gücüne geçiş sağlandı.
- Buhar gücünün makinelerde kullanılması Sanayi İnkılabının başlamasında etkili olmuştur.

SANAYİ İNKILABININ SONUÇLARI

- Seri üretime geçildi.
- Üretimde insanları yerini makinalar aldı.
- İşçi sınıfı ortaya çıktı.
- Köyden kente göçler başladı.
- Hammadde ve Pazar ihtiyacı ortaya çıktı.
- Sömürgeciliğin hızlanmasına sebep oldu.
- Uluslararası ticaret ve kültürel etkileşim gelişti.
- Mallar ucuzlamaya başladı.

SANAYİ DEVRİMİ’NİN OSMANLI’YA ETKİSİ

- Avrupalı devletler fabrikalarda ucuz ve seri üretim gerçekleştirirken Osmanlı Devleti atölye gibi küçük işletmelerde üretim yapmaktaydı. Daha yüksek fiyata mal olan yerli ürünlerin Avrupalı ürünlerle rekabet gücü azaldı.
- Bu durum Osmanlı topraklarını Avrupalı devletler açısından ham madde temin edilecek bir kaynak ve aynı zamanda üretilen malların satılacağı bir Pazar haline getirdi.

SÖMÜRGEÇİLİK

- Sömürgecilik; bir devletin, kendi ülkesinin sınırları dışında başka devletlerin maddi ve manevi bütün kaynaklarını ele geçirmesi demektir. Avrupa, coğrafi keşifler sonunda yeni kıtalar ve ticaret yolları bularak sömürgecilik faaliyetlerine başladı.
- Sanayi Devrimi ile beraber sömürgecilik hız kazanmıştır.

FRANSIZ İHTİLALİ

1789 yılında yaşanan Fransız İhtilali; Yeni Çağ’ın bitmesine, Yakın Çağ’ın başlamasına sebep olan siyasi ve sosyal bir olaydır. Fransa XVI. Louis’in (Luis) krallığında monarşi ile yönetiliyordu. Kralın yetkileri sınırsızdı çünkü yetkilerini Tanrı’dan aldığını iddia ediyordu. Fransa’da halk soylular, rahipler, burjuvalar ve köylüler olmak üzere sınıflara ayrılıyordu. Fransa nüfusunun çoğunluğunu oluşturan köylüler ve işçiler, vergilerle devleti ayakta tutuyorlar fakat kıtlık içinde oldukça zor bir hayat yaşıyorlardı.

Fransız İhtilali'nin Nedenleri

Kralın, ülkeyi sınırsız yetkilere baskı ve zor kullanarak yönetmesi	01	02	Yönetime katılan din adamları ve soyluların vergi vermemesi
Devletin vergi yükünün köylülerin ve işçilerin sırtında olması	03	04	Köylülerin ve işçilerin kıtlık içinde oldukça zor bir hayat yaşaması
Ekonomik krizin halk üzerindeki ağırlığı ve gelir adaletsizliği	05	06	Burjuva sınıfının sosyal ve siyasi haklardan mahrum olması
Toplumsal ve siyasal reform isteyen düşünürlerin halkı bilinçlendirmesi	07	08	İngiltere ve Amerika'daki demokratik gelişmelerin etkisi

FRANSIZ İHTİLALİ'NİN GELİŞİMİ

14 Temmuz 1789 tarihinde yoksulluk ile boğuşan ve Kral 16. Louis'in vergileri arttırmasına karşı çıkan Fransız halkı, Bastille Hapishanesi'ni basıp oradaki mahkumları serbest bırakarak ihtilali başlatmışlardır. Bu ayaklanma sonucunda kısa sürede monarşi yıkılmış, cumhuriyet ilan edilmiş ve İnsan-Vatandaş Hakları Bildirisi (1791) hazırlanmıştır. Bu olay yalnızca Fransa'yı değil zaman içerisinde tüm dünyayı etkilemiştir.

FRANSIZ İHTİLALİ'NİN SONUÇLARI

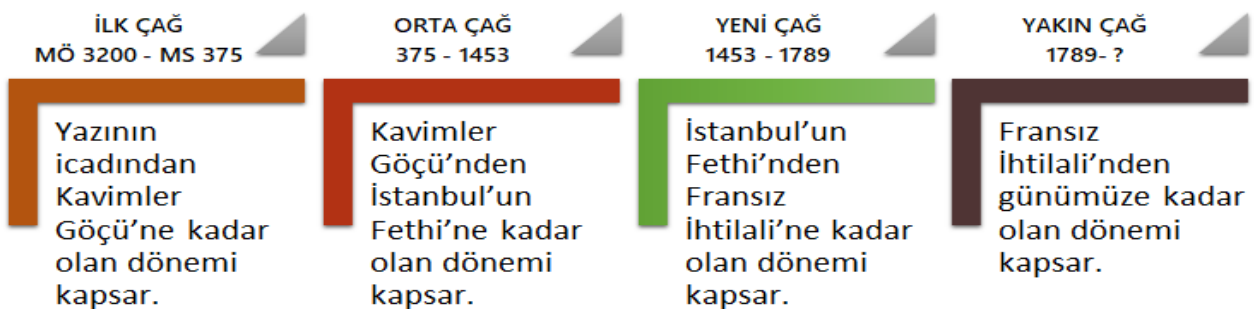
- ✓ Yeni Çağ sona erdi Yakın Çağ başladı.
- ✓ Özgürlük, eşitlik, adalet, milliyetçilik, demokrasi gibi kavramlar tüm dünyaya yayıldı.
- ✓ Birçok ülkede mutlak monarşi yönetimleri yıkıldı veya zayıfladı cumhuriyet yönetimi önem kazandı.
- ✓ Milliyetçilik akımı çok uluslu olan imparatorluklara zarar verdi onların yıkılmasına sebep oldu.
- ✓ İmparatorlukların yerine milli devletler ortaya çıktı.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı'ya Olumlu Etkisi

- ✓ Fransız İhtilali ile ortaya çıkan adalet, eşitlik, özgürlük, demokrasi gibi ilkeler Osmanlı Devleti'nde de etkili olmuş, bu da demokratikleşme islahatlarının yapılmasını zorunlu kılmıştır.
- ✓ Bunlar Tanzimat ve Islahat Fermanları, I. ve II. Meşrutiyet gibi çalışmalardır.

Fransız İhtilali'nin Osmanlı'ya Olumsuz Etkisi

- ✓ Fransız İhtilali ile ortaya çıkan özgürlük ve milliyetçilik gibi akımlar Osmanlı Devleti gibi çok uluslu devletlerde isyanlara neden oldu. Çünkü milliyetçilik akımı her milletin kendi devletini kurmasını öngörüyordu.
- ✓ Milliyetçilik akımının etkisi ve Avrupalı devletlerin kışkırtmalarıyla özellikle Balkanlarda azınlık isyanları ortaya çıktı. Osmanlı Devleti toprak kayıpları yaşamaya başladı.

OSMANLI ISLAHATLAR

OSMANLI'NIN GERİDE KALMASININ SEBEPLERİ

- Coğrafi Keşifler ile ticaret yollarının değişmesi ve Osmanlı gelirlerinin azalması
- Yeniçeri Ocağı'nın bozulması
- Tımar sisteminin bozulması ile üretimin azalması ve tımarlı sipahi askeri sisteminin ortadan kalkması
- Padişahların deneyimsiz olması

LALE DEVRİ

Padişah – III. Ahmet

Sadrazam – Damat İbrahim Paşa

Sanatçı – Nedim, Levni,

- 28 Çelebi Mehmet Efendi Paris'e elçi olarak gönderilmiştir.(SEFARETNAME)(Avrupa'daki gelişmeleri takip etmek amaçlanmıştır.)
- Sait Efendi ve İbrahim Müteferrika İstanbul'da matbaa açtı. (Matbaada dini kitapların dışındaki kitaplar basılabildi) (Matbaada ilk basılan eser Vankulu Lugatı'dır)
- Avrupa tarzı olan ve geometrik şekillerden oluşan Barok tarzı mimari eserler yapılmıştır. (Bu dönemdeki en önemli eserlerden birisi III. Ahmet Çeşmesidir.)
- Çiçek hastalığı için ilk kez Avrupa'dan çiçek aşısı getirilmiştir.
- Yeniçerilerden Tulumbacılar Ocağı oluşturuldu. (ilk itfaiye teşkilatı)
- Patrona Halil İsyanıyla dönem bitti.

III. SELİM DÖNEMİ ISLAHATLARI 1789-1807

- Devletin zayıflamasının nedenleri ve çözümü hakkında raporlar hazırlattı. (Askeri, sosyal ve idari alanlarda yenilik yapılması tavsiyesi ortaya çıkmıştır.)
- Avrupa'nın önemli merkezlerine daimi elçilikler kurulmuştur. (Avrupa'daki gelişmeler yakından takip edilmek istenmiştir.)
- Avrupa tarzında ordu olan Nizam-ı Cedid Ordusu'nu oluşturdu. (Bu ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile İrad-ı Cedid Hazinesi oluşturulmuştur.)
- Yabancı dil eğitime önem verildi.(Askeri okullarda Fransızca eğitimi başladı.)
- Batı dillerinde yazılmış önemli eserler Türkçeye çevrildi. (Batı düşüncesinin ülkeye girmesine hız verilmiştir.)
- Yerli malı kullanımına önem verildi. (Kapitülasyonların etkisi azaltılmaya çalışılmıştır.)
- Mühendishane-i Berri Hümayun (Kara Mühendis Okulu) adlı yeni bir askeri okul açıldı.
- Kabakçı Mustafa İsyanı ile dönem bitti.

II. MAHMUT DÖNEMİ ISLAHATLARI 1808-1839

- Sened-i İttifak (Padişah ayanların varlığını kabul etmiştir. - Padişahın otoritesini kısıtlandıran bir sözleşmedir.)
- Sürekli yeniliklere karşı gelen Yeniçeri Ocağı 1826 yılında kaldırılmıştır. (Hayırlı bir olay olduğu için Vakayı Hayriye denilmiştir)
- Yeniçeri Ordusu'nun yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye adı verilen yeni bir ordu kurulmuştur.
- Devlet işlerinin görüşüldüğü yer olan Divan-ı Hümayun kaldırıldı. Yerine Nazırlık (Bakanlık) sistemi geldi.
- Çıkarılan kanunları halka duyurabilmek amacı ile 1831 yılında Takvim-i Vekayi adıyla gazete çıkarılmıştır.(ilk resmi gazetedir.)
- 1831 yılında ilk defa nüfus sayımı yapılmıştır. Bu sayımda sadece erkekler sayılmıştır. Asker sayısını öğrenmek ve toplanacak vergiyi hesaplamak amaçlanmıştır.

TANZİMAT FERMANI

- 1.Herkesin mal, can, ırz, namus ve hürriyetine saygı duyulacaktır. (Toplumsal)
- 2.Herkes kanun önünde eşit olacaktır. (Hukuksal)
- 3.Herkes gelirine göre vergi ödeyecektir.(Ekonomik)
- 4.Herkes askerlik yapacaktır. (Sosyal)
5. Mahkemeler açık olacak, kimse yargılanmadan cezalandırılmayacaktır.(Hukuksal)

ISLAHAT FERMANI

18 Şubat 1856 tarihinde Kırım Savaşı zamanında yapılacak olan Paris Barış Antlaşması'nda lehimize kararlar alınması için azınlıklara haklar verilmiştir.

* Yabancı devletlerin iç işlerimize karışması engellenmek amaçlanmıştır.

* Azınlıklara haklar vererek Osmanlı'dan ayrılmaları engellenmek amaçlanmıştır.

DİĞER ISLAHATLAR

- 1840 yılında Posta Nezareti kurulmuştur. Ülke içerisinde halkın mektup, paket ve paraları bu kurum sayesinde düzenli olarak ulaştırılırdı. İletişim ve haberleşme alanında bir yeniliktir.
- 1851 yılında deniz ulaşımını düzenli hale getirmek için Şirket-i Hayriye kuruldu. Ulaşım alanında bir yeniliktir.
- 1854 yılında Kırım Savaşı sırasında ilk telgraf hattı kurulmuştur. İletişim alanında bir yeniliktir.
- 1856 yılında İzmir-Aydın arasına Anadolu'daki ilk demir yolu hattı yapılmıştır. Bölgedeki yer altı ve yer üstü kaynaklarının limana kolayca taşınması sağlanmıştır. Ulaşım alanında bir yeniliktir
- Niş Valisi Mithat Paşa'nın girişimleri ile önce çiftçiyi tefecilerden kurtarmak için Memleket Sandıkları kurulmuş, sonra Ziraat Bankasına dönüştürülmüştür. Ekonomi alanında bir gelişmedir.

OSMANLIDAN KALAN MİRASIMIZ

Osmanlı medeniyetinde çinicilik, minyatür, hattatlık, tezhip, ebru ve kakmacılık sanatları çok gelişmiştir.

Minyatür; el yazması eserleri süslemek ve aydınlatmak için perspektif olmadan yapılan resimlerdir. Minyatürle uğraşan sanatçılara **nakkaş** denilmiştir.

Hat sanatı; güzel yazı yazma sanatına verilen addır. Bu sanatla uğraşan kişilere **hattat** denilmiştir.

Tezhip; el yazması kitapların sayfalarının yaldız ve boya ile bezenmesi, yaldızlama anlamına gelmektedir

Çinicilik; özel olarak hazırlanmış toprağın sırlanarak çeşitli nakışlarla süslenip pişirilmesiyle oluşan süsleme sanatına verilen addır.

Kakmacılık; ahşap taş veya metal üzerine belirli bir desen şekillendirilerek açılan oyuklara gümüş, sedef, altın gibi madenlerin gömülerek yapıldığı süsleme sanatıdır.

Ebru; kâğıt süslemeciliğinde özel karışımı suyun üzerine petrol yağı ile sulandırılmış yağlı boya damlatılarak yapılan süs anlamına gelmektedir.

Osmanlı Devleti'nde mimari alanında günümüze ulaşan büyük eserler yapılmıştır. Bu eserlerde Osmanlı sanatına ait çok değerli örneklerde bulunmaktadır.

- Mavi, beyaz, yeşil İznik çinileri ve kubbesindeki mavi işlemleriyle Sultan Ahmet Camii;
- Mimar Sinan'ın kalfalık eseri Süleymaniye Camii'ne ait külliye içerisinde medrese, haftana (darüşşifa) aşevi ve kütüphane bulunmaktadır.
- Ayrıca Topkapı Sarayı, Dolmabahçe Sarayı, Çinili Köşk, III. Ahmet Çeşmesi, Haydarpaşa Tren Garı, İzmir Saat Kulesi ve daha birçok eser buna örnek gösterilebilir.

SON

İBRAHİM HALİL ERCEMAL
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ